

2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0732500-15#Text> (дата звернення: 29.09.2023).

Токарева Аліна Володимирівна,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»;
науковий керівник:
Богріновцева Людмила Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

На сьогоднішній день стабілізація та економічний розвиток залишається ключовим фактором для забезпечення благополуччя громадян та зміцнення національної безпеки. Історія людства і зокрема наша історія, починаючи з 2014 року, доводить, що економічні та фінансові питання найбільше загострюються в періоди воєнного конфлікту, коли економіка країни стає нестабільною та піддається надзвичайному тиску. Фінансовий сектор України в 2014-2016 роках вже зазнавав значного удару, а 2022 рік став надважким періодом, оскільки бюджет, який був складений і тільки-но вступив у дію не був розрахований на покриття великих обсягів витрат, спричинених повномасштабним вторгненням. Крім зазначеної причини, загострили ситуацію: соціальна поведінка (панічне виведення коштів, масова еміграція), ускладнення та зменшення експорту, збільшення витрат на відновлення електропостачання, до кінця не відновлений і знову страждаючий бізнес, подальше збільшення вартості продуктів, коливання та намагання регулювати курс валют з початку березня 2022 року, а також скорочення робочих місць та зниження заробітних плат.

З урахуванням вищевикладеного, важливо розглянути фінансові інструменти, які були запроваджені та є доступними для використання у період воєнного стану.

Для сприяння розвитку економіки України ще у 2020 році була розроблена Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року і хоча на сьогоднішній день вона ще не до кінця реалізована, деякі фінансові інструменти, проекти та рекомендації з різних сфер діяльності дійсно ефективно зарекомендували себе в кризовій ситуації.

Під фінансовими інструментами ми розуміємо різноманітні інструменти або контракти, які використовуються для управління

фінансовими ризиками, інвестуванням, збереження та збільшення капіталу, а також для здійснення різних операцій на фінансових ринках.

З метою збереження стабільності та підвищення росту економіки України, в умовах сьогодення, були задіяні ряд інструментів, зокрема: міжнародні, державні та ринкові. Коротко охарактеризуємо їх.

Міжнародні інструменти:

- міжнародна фінансова допомога: за допомогою екстрених траншів від МВФ, проекту світового банку – «Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні» або «PEACE» [2] та країн-партнерів від 40 країн світу України змогла наповнити золотовалютний резерв, підтримати сферу соціального захисту та оборони [4];

- міжнародні інвестиції: зі сторони Міністерства економіки України була відкрита платформа «Advantage Ukraine» [5] та на даному етапі, впровадження нової програми: «E-RESIDENCY». Але попри все, ринок інвестицій зараз залишається малопривабливим. З іноземних інвестицій ми маємо приклади німецьких компаній: BAYER, яка планує вкладатися в зернове виробництво та Fixit, яка планує розширити свою діяльність на нашій території [6].

Державні інструменти:

- фіскальна політика: впровадження стимулюючих програм та надання пільг стало підтримкою стійкості та стимулом до розширення ринку. Програми «єРобота», «Власна Справа», програма «Доступні кредити 5-7-9%» та пільгова ставка для ФОП 3 групи, платників ЄП у розмірі 2% дали можливість стабілізуватись бізнесу, створити нові робочі місця, а «Доступні кредити 5-7-9%» компенсувати частину кредитного навантаження;

- монетарна політика: НБУ застосував низку заходів, які будуть діяти тільки під час воєнного стану та деякий час після: фіксація курсу обміну валюти, обмеження на валютні операції та рух капіталу, пом'якшення процентної політики, а особливо – зниження облікової ставки до 20% від вересня 2023 р., що дасть спроможність валютному ринку збалансуватись, знизити інфляцію та надалі тримати привабливість гривневої валюти.

Ринкові інструменти (для прикладу, розглянемо облігації):

- облігації – з 2022 року в ДПІ та банківських додатках з'явилися військові облігації в двох видах: гривневі та валютні ОВДП з різним порогом входу на будь-яку фінансову можливість, що стало додатковим джерелом фінансування державного бюджету. Під забезпеченням військових облігацій зародився наш особистий токен UACB [7], що дало розвиток інноваційному направленню – віртуальним грошам.

На основі перерахованих інструментів можна сказати, що з урахуванням минулого досвіду обрана стратегія від НБУ, хоч і здавалась жорсткою для бізнесу, проте виявилась дієвою. Навіть використовуючи такі потужні фінансові інструменти, поки що, економіка є більше невизначеною, аніж прогнозованою, адже до кінця не можна спрогнозувати скільки ще буде тривати війна, чи буде надаватись допомога від партнерів та в якій частині, яка буде в подальшому частка повернення емігрантів, або яка сума буде

надалі потребуватися для відновлення енергетики чи для допомоги бізнесу, оскільки більша частина коштів надходить від торгівлі. Бізнес страждає не тільки через знижений попит, а й від реального руйнування виробничої частини. Тому можна зробити висновок, що розвиток буде, але дуже поступово, адже більшість дій будуть направлені на повноцінне досягнення та підтримку фінансової стабільності.

Для попередження можливої економічної кризи потрібно вжити низку заходів, до основних з яких можемо віднести наступні: направити сили на внутрішній ринок, оскільки міжнародна допомога в залежності від продовження війни може бути під питанням; спрямувати зусилля на розвиток інвестиційної привабливості (реальним кейсом стало гальмування проєкту «E-RESIDENCY». Основна проблематика – це подвійне оподаткування); підтримати розвиток небанківського сектору.

Список використаних джерел

1. Засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk>
2. IMF Managing Director Announces the US\$650 billion SDR Allocation Comes into Effect. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/08/23/pr21248-imf-managing-director-announces-the-us-650-billion-sdr-allocation-comes-into-effect>
3. Рада виконавчих директорів МВФ завершила перший перегляд програми в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) для України. URL: <https://www.imf.org/uk/News/Articles/2023/06/29/pr23249-ukraine-imf-exec-board-completes-1st-rev-eff-arrangement>
4. Підтримка України під час війни. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/brief/peace>
5. Інвестиційні можливості в Україні представлено на Urc Marketplace в Лондоні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki>
6. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні (червень 2023). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-instytutiv-ukrayini-cherven-2023>
7. Випуск першого криптобонду UACB успішно реалізований. URL: <https://www.uacb.icu/>
8. Німецький Bayer інвестує в Україну 60 млн євро. URL: <https://www.bayer.com/uk/ua/bayer-to-invest-a-total-of-60-million-euros-in-its-ukrainian-seed-production-site>
9. Доступні кредити 5-7-9%. URL: <https://5-7-9.gov.ua/>
10. В Україні почав діяти закон про е-резидентство, що дозволить іноземцям вести бізнес та сплачувати податки онлайн. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/pershi-v-skhidnii-ievropi-v-ukraini-pochav->

diiaty-zakon-pro-e-rezydentstvo-shcho-dozvolyt-inozemtsiam-vesty-biznes-ta-splachuvaty-podatky-onlain

11. Є-робота. URL: <https://erobota.diia.gov.ua/>

12. Мікрогрант «Власна справа». URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/mikrogrant-vlasna-sprava>

13. Військові ОВДП. URL: https://mof.gov.ua/uk/local_bonds_issued_during_the_war_time-572

Трибусовська Наталія Ігорівна,

здобувачка вищої освіти факультету управління та економіки;

науковий керівник:

Піхняк Тетяна Андріївна,

кандидат економічних наук, доцентка, доцентка кафедри

менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій;

Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИНИКНЕННЯ І СУТНОСТІ ГРОШЕЙ

Гроші – це особливий товар, що виконує роль загального еквівалента, є посередником в обміні товарів і виражає економічні відносини між людьми з приводу виробництва та обміну [1, с. 154]. Гроші мають тисячолітню історію і у різних формах супроводжують людство протягом всього його розвитку. Наразі існує багато різних поглядів щодо походження грошей, що свідчить про певну загадковість і складність цієї економічної категорії. Протягом століть її еволюції думки щодо концепції виникнення та сутності грошей змінювались, і навіть у наш час, продовжують переосмислюватись; незважаючи на велику кількість досліджень, вчені так і не можуть дійти згоди стосовно цього питання. Економічна сутність, виникнення та розвиток грошей взаємопов'язані та закономірні.

Зародження грошей відносять до періоду кам'яного віку. Основною причиною, що призвела до виникнення перших «грошей», був розвиток торгівлі. Однак, в той час поширеним був примітивний обмін, не існувало єдиного мірила матеріальних і духовних благ. Згодом стали виділятися деякі товари, що були більш бажані, на їхній основі судили про вартість інших. Згодом вже виник такий еквівалент, як метал і через певний час гроші набули більш звичного для нас вигляду [2]. Гроші - важливий і складний елемент ринкової економіки, тому, аби зрозуміти їхню сутність, потрібно всебічно осмислити причини їх виникнення та особливості розвитку. Існують дві основні теоретичні концепції виникнення грошей: раціоналістична й еволюційна (табл.1).